

تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران

۹. عملکرد رشد اقتصادی ۹ ماهه اول و

برآورد سال ۱۳۹۶

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۵۸۰۰
اسفندماه ۱۳۹۶

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۲.....	۱. بخش کشاورزی
۵.....	۲. بخش نفت خام و گاز طبیعی
۶.....	۳. بخش صنعت
۱۰.....	۴. بخش معدن
۱۲.....	۵. بخش ساختمان
۱۴.....	۶. بخش خدمات
۱۵.....	۶-۱. خدمات بازرگانی
۱۶.....	۶-۲. خدمات حمل و نقل و ارتباطات
۱۷.....	۶-۳. خدمات عمومی
۱۹.....	۶-۴. واسطه‌گری مالی
۲۱.....	جمع‌بندی
۲۳.....	منابع و مأخذ

تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران

۹. عملکرد رشد اقتصادی ۹ ماهه اول و برآورد سال ۱۳۹۶

چکیده

مرکز پژوهش‌های مجلس در سلسله گزارش‌های تحلیل بخش واقعی اقتصاد ایران همواره دو دغدغه مهم نظام آماری کشور یعنی یکسان‌سازی سال پایه نهادهای آماری و تدوین تقویم انتشار و الزام به رعایت آن را مطرح کرده است. در سال ۱۳۹۶ شاهد یکسان‌سازی سال پایه حساب‌های ملی بانک مرکزی جمهوری اسلامی و مرکز آمار ایران هستیم. این موضوع گام مناسبی در راستای کیفیت آمارها و هماهنگی بیشتر آمارهای دو نهاد بانک مرکزی و مرکز آمار ایران است. با این حال، با وجود این تغییر، گزارش آمارهای سال ۱۳۹۵ و ۶ ماهه ۱۳۹۶ این دو نهاد نشان می‌دهد که اختلاف آمارها همچنان قابل توجه و تأمل است. به‌نحوی که این دو نهاد به‌خصوص در سطح بخش‌ها دو تصویر متفاوت از اقتصاد ایران ارائه می‌دهند.

براساس نتایج گزارش حاضر با در نظر گرفتن جدیدترین آمار و اطلاعات در دسترس برآورد وزارت جهاد کشاورزی از تولید محصولات کشاورزی، برآورد هزینه‌های عمرانی و جاری دولت تا انتهای سال ۱۳۹۶، تحولات مورد انتظار از تولید و صادرات نفت تا انتهای سال جاری و برآوردهای شرکت‌ها و تشکل‌های مرتبط با صنایع مختلف شامل خودروسازی، محصولات پتروشیمی و ... راجع به میزان تولیدات محصولاتشان در انتهای سال ۱۳۹۶، رشد ارزش‌افزوده بخش‌های کشاورزی در سال ۱۳۹۶ حدود (۳/۸ درصد)، نفت (۳/۱ درصد)، صنعت (۴/۱ درصد)، ساختمان (۲/۶- درصد) و خدمات (۵/۳ درصد) برآورد می‌شود. از مهمترین چالش‌هایی که در سال جاری رشد اقتصادی را محدود کرده است، سطح پایین سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی است. این عامل در سال جاری به رشد منفی بخش ساختمان منجر شده و در سال‌های آتی رشد محدود سایر بخش‌ها را در پی خواهد داشت.

برآورد مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶ حدود ۴/۴ درصد است. صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در آخرین گزارش‌های خود رشد اقتصادی کشور را در سال ۲۰۱۷ به ترتیب ۴/۲ و ۴ درصد پیش‌بینی کرده‌اند.

مقدمه

رشد اقتصادی به‌عنوان یکی از مهمترین نماگرهای عملکرد یک اقتصاد، همواره مورد دغدغه سیاستگذاران و فعالین اقتصادی است. رصد تحولات اقتصاد کلان و بخش حقیقی و ارائه پیش‌بینی‌های کوتاه‌مدت از متغیرهای مرتبط با این حوزه می‌تواند برای فعالین و سیاستگذاران مذکور ازجمله در مجلس شورای اسلامی مفید باشد. این گزارش بنا دارد با نگاه تحلیلی ضمن بررسی آخرین وضعیت تولید در بخش‌های اقتصادی، به برآورد رشد اقتصادی تا پایان سال ۱۳۹۶ بپردازد. بر این اساس، ساختار گزارش به نحوی سازماندهی شده است که بخش‌های اقتصادی اصلی نظیر کشاورزی، نفت، معدن، صنعت، ساختمان و خدمات مورد بررسی قرار گیرند. در این میان پرداختن به مسائل و چالش‌های آماری به‌خصوص در حوزه حساب‌های ملی یکی از رسالت‌های این گزارش است که در جای لازم به آنها پرداخته می‌شود.

۱. بخش کشاورزی

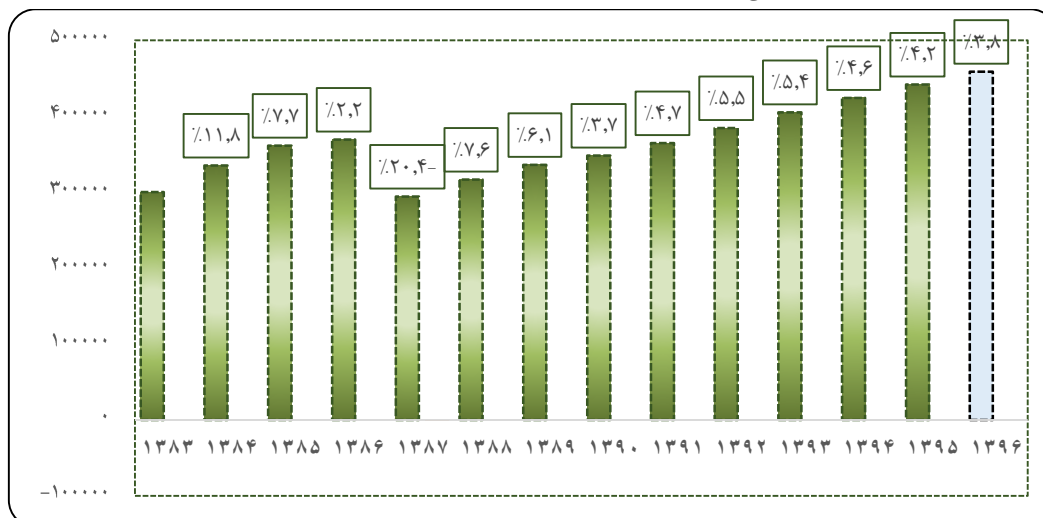
بخش کشاورزی در ایران یکی از بخش‌هایی است که عملکرد آن در ایجاد ارزش‌افزوده بیش از هر چیز تابعی از عواملی همچون میزان بارندگی، جریان‌های سطحی، سطح زیر کشت، میزان استحصال آب از منابع آب زیرزمینی و ... است. نتیجه این وضعیت آن بوده است که عملکرد بخش کشاورزی تقریباً مستقل از چرخه‌های تجاری (رونق و رکود) در اقتصاد ایران بوده است. رشد ارزش‌افزوده گروه کشاورزی در سال ۱۳۹۵ براساس اعلام بانک مرکزی و مرکز آمار ایران به ترتیب ۴/۲ و ۳/۳ درصد بوده است. نمودار ۱ نشان می‌دهد ارزش‌افزوده این بخش از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۵ بجز سال ۱۳۸۷ روندی صعودی داشته است. براساس اعلام بانک مرکزی، نرخ رشد این بخش طی دوره ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ بین ۳/۷ درصد تا ۵/۵ درصد متغیر بوده و متوسط نرخ رشد این بخش طی این ۵ سال ۴/۷ درصد بوده است.

ارزیابی جدیدترین برآوردهای وزارت جهاد کشاورزی از تولید انواع اقلام محصولات کشاورزی تا پایان سال ۱۳۹۶ حاکی از آن است که رشد ارزش‌افزوده بخش کشاورزی (به قیمت ثابت) در سال ۱۳۹۶ حدود ۳/۸ درصد خواهد بود. بانک مرکزی رشد ۶ ماهه اول بخش کشاورزی را ۴/۲ و مرکز آمار حدود ۰/۹ درصد اعلام کرده است که اختلاف ۳/۱ درصدی دارد.

توجه به شرایط بارندگی که معمولاً نقش مهمی در تولید بخش کشاورزی دارد، نشان می‌دهد که بارندگی سال آبی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ اگرچه کمتر از سال قبل بوده، اما تفاوت معنادار نیست. با این حال، وضعیت نگران‌کننده مربوط به تولید کشاورزی سال ۱۳۹۷ با توجه به افت قابل توجه در میزان بارندگی سال آبی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ است (نمودار ۲).

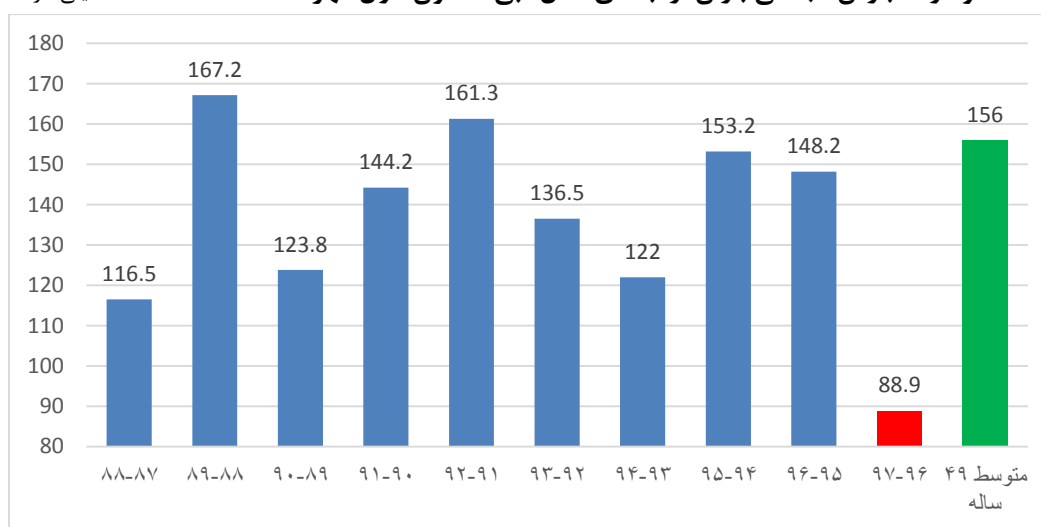
نمودار ۱. ارزش افزوده گروه کشاورزی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ (میلیارد ریال)

مأخذ: حساب‌های ملی بانک مرکزی.

* ارقام سال ۱۳۹۶ پیش‌بینی است.

نمودار ۲. بارش تجمعی باران از ابتدای سال آبی تاکنون (اول مهر تا ۱۳ اسفند) (میلی متر)

مأخذ: وزارت نیرو، شرکت مدیریت منابع آب ایران، دفتر مطالعات پایه منابع آب.

<http://wrs.wrm.ir/m3/gozaresh.asp>

جدول ۱. پیش‌بینی رشد بخش کشاورزی به تفکیک محصولات اصلی (درصد)

پیش‌بینی رشد در سال ۱۳۹۶	سهم از تولید بخش کشاورزی	نوع محصول	
۳/۸	۱۰۰	محصولات کشاورزی	۰
۳/۴	۳۲	محصولات زراعی	۱
-۲/۸	۱۵	غلات	۱-۱
۸/۸	۱	حبوبات	۱-۲
۱۷/۹	۲	محصولات صنعتی	۱-۳
۷/۴	۵	سبزیجات	۱-۴
۱۳/۲	۴	محصولات جالبیزی	۱-۵
۰/۲	۴	نیاتات علوفه‌ای	۱-۶
۴/۷	۲۳	محصولات باغی	۲
۶/۸	۵	میوه‌های دانه‌دار	۲-۱
۵/۹	۳	میوه‌های هسته‌دار	۲-۲
۱۰/۸	۳	میوه‌های دانه‌ریز	۲-۳
۷/۷	۵	میوه‌های خشک	۲-۴
-۰/۳	۰	میوه‌های سردسیری	۲-۵
-۲/۲	۷	میوه‌های نیمه‌گرمسیری	۲-۶
۲۰/۶	۰	میوه‌های گرمسیری	۲-۷
۲۰/۱	۰	سایر میوه‌ها	۲-۸
۳/۵	۴۵	محصولات دامی	۳
۲/۳	۱۹	گوشت قرمز	۳-۱
۳/۵	۱۱	گوشت مرغ	۳-۲
۳/۸	۴	تخم مرغ	۳-۳
۳/۰	۰	عسل	۳-۴
۵/۵	۱۱	شیر	۳-۵

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی.

همان‌طور که در جدول ۱ مشخص است، از مجموع محصولات کشاورزی، محصولات دامی با ۴۵ درصد بیشترین سهم را دارند که ۴۱ درصد آن به سه محصول گوشت قرمز، گوشت مرغ و شیر مربوط است و ۴ درصد بقیه تخم مرغ است. رشد محصولات دامی برای سال ۱۳۹۶ حدود ۳/۵ درصد برآورد شده است. با این حال، رشد گوشت قرمز با ۲/۳ درصد کمتر از گوشت مرغ و شیر برآورد می‌شود. سهم محصولات زراعی از کل ارزش‌افزوده بخش حدود ۳۲ درصد است که در آن غلات با ۱۵ درصد بیشترین سهم را دارد. از این ۱۵ درصد هم ۶ درصد آن مربوط به گندم و ۵ درصد شلتوک (برنج) است. رشد کل محصولات زراعی ۳/۴ درصد برآورد شده است، اما رشد غلات -۲/۸ درصد پیش‌بینی شده است که عمدتاً به دلیل برآورد رشد منفی گندم و جو است. با این حال رشد شلتوک مثبت قابل توجه ۱۲/۸ درصد پیش‌بینی شده است.

رشد عمده محصولات باغی نیز که حدود ۲۳ درصد کل تولید بخش کشاورزی را تشکیل می‌دهد، مثبت ۴/۷ درصد برآورده شده است.

به‌طور کلی وضعیت بخش کشاورزی را می‌توان به این صورت جمع‌بندی کرد که براساس برآوردهای انجام شده در سال ۱۳۹۶، وضعیت رشد محصولات باغی مناسب، رشد محصولات دامی بجز شیر پایین و رشد مجموع غلات منفی خواهد بود.

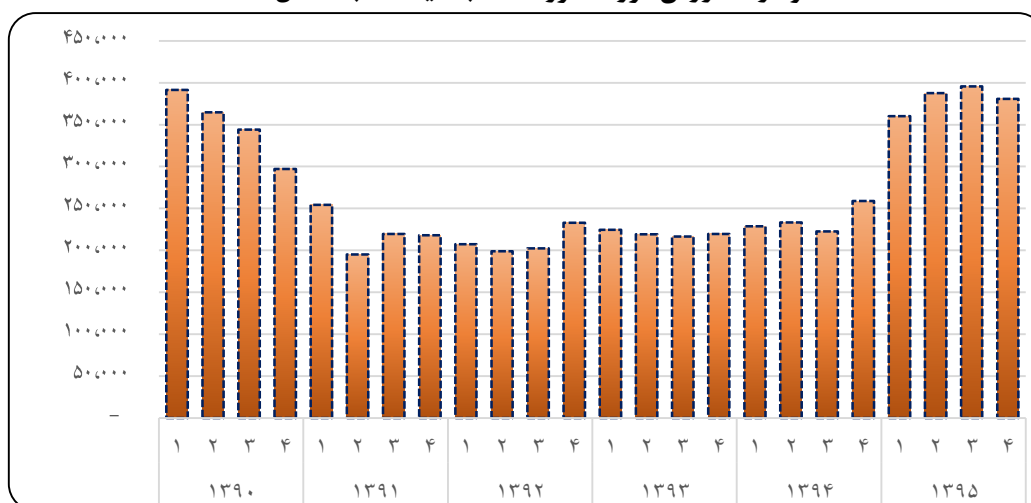
۲. بخش نفت خام و گاز طبیعی

بخش نفت یکی از بخش‌های مهم اقتصاد ایران محسوب می‌شود به‌طوری‌که ستانده این بخش تأثیرپذیری بسیار پایینی از تولیدات سایر بخش‌های اقتصادی داشته، اما در عین حال میزان سطح فعالیت در این بخش از کانال‌های مختلفی از جمله هزینه‌های جاری و عمرانی (که در خدمات عمومی و بخش ساختمان دولتی هزینه می‌شوند) بر ستانده سایر بخش‌های اقتصادی تأثیرگذار است.

براساس اعلام بانک مرکزی گروه نفت در سال ۱۳۹۵ حدود ۶۲ درصد رشد داشته است که باعث رشد ۹/۸ درصدی تولید ناخالص داخلی شده است. این در حالی است که براساس اعلام مرکز آمار ایران بخش استخراج نفت و گاز طبیعی در سال ۱۳۹۵ برابر ۳۵ درصد رشد داشته که باعث رشد ۵/۸ درصدی رشد تولید ناخالص داخلی شده است!

همان‌طور که در نمودار ۳ مشاهده می‌شود، ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۹۵ به سطح ارزش افزوده آن در سال ۱۳۹۰ رسیده است که می‌تواند به‌معنای تکمیل ظرفیت‌های خالی تولید این بخش تفسیر شود. با توجه به این موضوع، رشد بالایی برای این بخش در سال ۱۳۹۶ قابل انتظار نخواهد بود.

نمودار ۳. ارزش افزوده گروه نفت به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مأخذ: همان.

مرکز آمار ایران رشد ۶ ماهه اول بخش استخراج نفت خام و گاز طبیعی را ۴/۳ درصد و بانک مرکزی ۵/۸ درصد اعلام کرده‌اند. از طرفی، جدول ۲ آمار تولید نفت ایران در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ را براساس گزارش ماهیانه اوپک نشان می‌دهد. ارقام این جدول نشان می‌دهد تولید نفت خام ایران در سه‌ماهه اول سال ۱۳۹۶ (سه‌ماهه دوم سال ۲۰۱۷) ۷ درصد رشد داشته است. این رشد برای سه‌ماهه سوم سال جاری میلادی (سه‌ماهه دوم سال ۱۳۹۶) به حدود ۵/۱ درصد و برای سه‌ماهه چهارم ۲۰۱۷ (سه‌ماهه سوم ۱۳۹۶) به ۲/۱ درصد کاهش پیدا کرده است. به‌عبارت دیگر، براساس آمارهای اوپک، میانگین رشد تولید نفت ایران در ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۶ حدود ۴/۸ رشد داشته است. به‌طور کلی با در نظر گرفتن وضعیت بازار نفت و عملکرد سال گذشته این صنعت در ایران، انتظار می‌رود روند کاهشی رشد تولید نفت در سه‌ماهه پایانی سال هم تداوم داشته باشد. براساس برآوردهای مرکز پژوهش‌های مجلس، رشد ارزش‌افزوده گروه نفت در سال ۱۳۹۶ حدود ۳/۱ درصد پیش‌بینی می‌شود.

(هزار بشکه در روز)

جدول ۲. تولید نفت ایران

عنوان	فصل ۱	فصل ۲	فصل ۳	فصل ۴
سال ۲۰۱۶	۳،۰۹۶	۳،۵۳۹	۳،۶۴۶	۳،۷۴۱
سال ۲۰۱۷	۳،۷۹۶	۳،۷۹۳	۳،۸۳۳	۳،۸۲۰
درصد رشد نسبت به فصل مشابه سال قبل	۲۲/۶	۷/۲	۵/۱	۲/۱

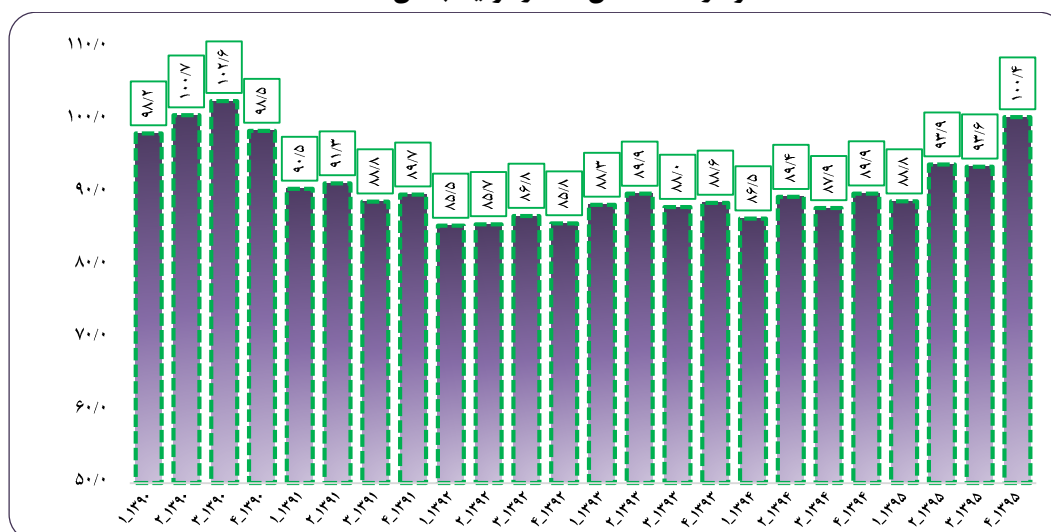
Source: OPEC Monthly Oil Market Reports.

۳. بخش صنعت

مقایسه شاخص مقدار تولید بخش صنعت نشان می‌دهد این شاخص در زمستان سال ۱۳۹۵ به رقم شاخص در سال ۱۳۹۰ رسیده است. این موضوع نشان می‌دهد تولید بخش صنعت پس از سپری شدن دوره رکود پنج‌ساله به سطح قبلی خود در سال ۱۳۹۵ رسیده است. با این حال با توجه به رشد منفی سرمایه‌گذاری در سال‌های اخیر و با توجه به پر شدن ظرفیت‌های خالی بخش صنعت، رشد قابل توجهی برای سال‌های آتی در این بخش مورد انتظار نخواهد بود.

نمودار ۴. شاخص مقدار تولید بخش صنعت

مأخذ: مرکز آمار ایران.

شاخص کل تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی در سال ۱۳۹۵ تقریباً به سطح سال ۱۳۹۰ (۹۹/۳) رسیده است. با این حال بررسی رشد زیربخش‌های صنعت نشان می‌دهد این وضعیت به‌طور متوازن رخ نداده و در نتیجه خنثی شدن رشد مثبت و منفی زیربخش‌های بخش صنعت حاصل شده است. مقایسه شاخص زیربخش‌های صنعت کارگاه‌های بزرگ صنعتی سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد از ۲۴ زیربخش صنعت تنها ۱۰ بخش در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ رشد داشته‌اند که بیشترین رشد‌ها مربوط به زیربخش‌های تولید دارو، تولید آشامیدنی‌ها و مواد غذایی بوده است. ضمن اینکه از ۱۴ زیربخشی که رشد منفی داشته‌اند ۷ زیربخش بیش از ۲۰ درصد رشد منفی داشته‌اند که این موضوع وضعیت وخیم این صنایع را در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد. با این حال سهم پایین این بخش‌ها در شاخص کل صنعت باعث شده است که رشد منفی آنها تأثیر چندانی بر رشد کلی بخش صنعت نگذارد. به‌طور کلی بیشترین تأثیر مثبت بر شاخص کارگاه‌های بزرگ صنعتی در این دوره مربوط به زیربخش‌های تولید محصولات شیمیایی، صنایع غذایی و فلزات اساسی بوده است. ضمن اینکه بیشترین تأثیرپذیری منفی این شاخص نیز از زیربخش‌های وسایل نقلیه موتوری و کانی‌های غیرفلزی بوده است. برآوردها نشان می‌دهد اگر صناعی که نسبت به سال ۱۳۹۰ زیر ظرفیت تولید می‌کنند تولید خود را به سطح تولید سال ۱۳۹۰ برسانند باعث رشد ۶ درصدی بخش صنعت خواهند شد. مرکز آمار ایران در آخرین گزارش منتشره خود، رشد بخش صنعت در سال ۱۳۹۵ را ۶/۵ درصد و رشد ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۶ این بخش را ۴ درصد اعلام کرده است. ضمن اینکه بانک مرکزی نیز رشد بخش صنعت در سال ۱۳۹۵ را ۶/۹ درصد و رشد ۶ ماهه را ۴/۸ درصد اعلام کرده است. همچنین برآوردهای انجام شده با توجه به آمار تولید محصولات منتخب صنعتی حاکی از رشد حدود ۵ درصدی

صنعت در نیمه اول سال جاری است (جدول ۳ و نمودار ۵).

جدول ۳ نشان می‌دهد که رشد محصولات صنعتی در سه‌ماهه اول ۳/۹ درصد بوده و در سه‌ماهه دوم به ۶/۱ درصد افزایش یافته است. با این حال، رشد بیشتر محصولات صنعتی و زیربخش‌های صنعتی در سه‌ماهه سوم پایین‌تر از فصل دوم و انتظارات قبلی بوده و به ۲/۶ درصد کاهش یافته است. بررسی زیربخش‌ها و در نظر گرفتن سهم آنها در کل صنعت نشان می‌دهد که این افت رشد عمدتاً ناشی از کاهش عملکرد رشد بخش‌هایی نظیر خودروسازی و پتروشیمی (مواد و محصولات شیمیایی و لاستیک و پلاستیک) بوده است. همچنین رشد بخش «ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» از ۵/۷ درصد در فصل دوم به ۱/۷- درصد کاهش یافته است.

به‌طور کلی وضعیت صنایع مختلف در ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد که:

۱. رشد بخش خودروسازی همچنان بالاست، اما روند کاهشی دارد. انتظار می‌رود با تکمیل اضافه ظرفیت تولید این صنعت شاهد افت بیشتر رشد این صنعت (علی‌رغم مثبت بودن آن) باشیم.
 ۲. رشد بخش پتروشیمی کمتر از انتظارات اولیه بوده است و با توجه به مسائل مرتبط با تحریم و مشکل مبادلات مالی ممکن است بر عملکرد این صنعت در فصول آتی مؤثر باشد.
 ۳. رشد تولید بخش سایر کانی‌های غیرفلزی (سیمان و...) همچنان منفی است که ریشه در رکود بخش ساختمان دارد. انتظار تداوم رشد منفی تا پایان سال وجود دارد.
 ۴. در ۹ ماهه اول شاهد رشد قابل توجه بخش ساخت کاغذ و محصولات کاغذی بوده‌ایم و انتظار می‌رود این رشد تا پایان سال تداوم یابد.
- در نهایت، با توجه به عملکرد ۹ ماهه اول، عملکرد ماه دهم (دی‌ماه) صنایع و انتظارات از رشد صنایع مختلف با توجه به سابقه عملکرد ماه‌های پایانی سال آنها، رشد حدود ۳/۸ درصدی بخش صنعت در سه‌ماهه چهارم مورد انتظار است. این میزان رشد بالاتر از رشد سه‌ماهه سوم (پاییز) است اما از عملکرد ۹ ماهه کمتر است. به‌طور کلی رشد بخش صنعت در سال ۱۳۹۶ حدود ۴/۱ درصد برآورد می‌گردد. برآورد قبلی مرکز پژوهش‌ها از رشد بخش صنعت در سال ۱۳۹۶ حدود ۴/۶ درصد بوده است و دلیل اصلی تعدیل رشد به عملکرد کمتر از انتظار بخش‌های خودروسازی و پتروشیمی باز می‌گردد.

جدول ۳. وضعیت رشد تولید برخی بخش‌های صنعتی با توجه به آمار تولیدات محصولات
منتخب وزارت صنعت، معدن و تجارت

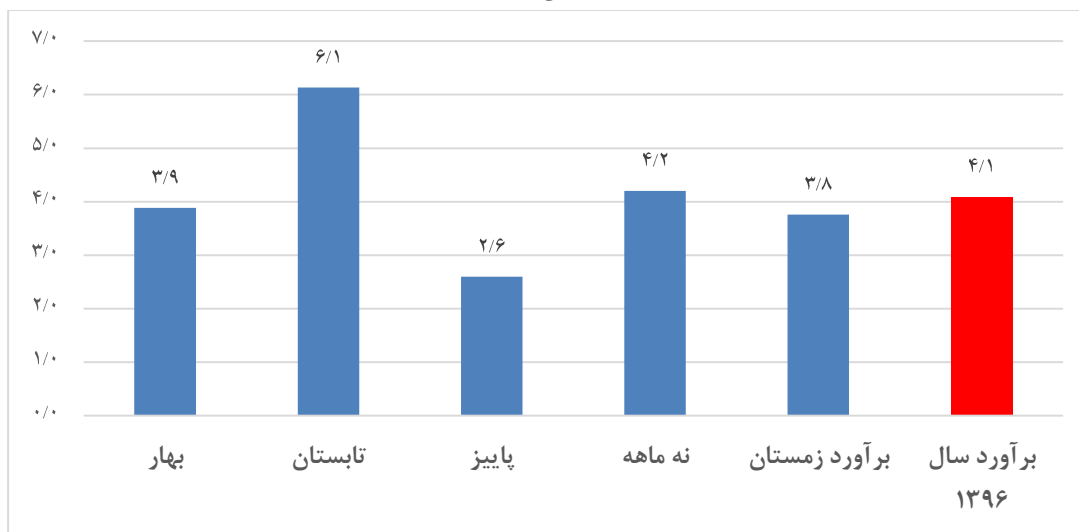
عنوان	بهار	تابستان	پاییز	۹ ماهه	برآورد زمستان**	برآورد سال ۱۳۹۶
ساخت منسوجات	۱/۰	۶/۱	۹/۰	۵/۴	۵/۶	۵/۴
دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی	۲/۸	۲/۷	۳/۱	۲/۹	۰/۰	۲/۲
ساخت چوب و محصولات چوبی	۵/۳	۹/۷	۰/۵	۵/۱	-۶/۹	۲/۱
ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۱۵/۷	۳۱/۴	۲۳/۱	۲۳/۴	۲۳/۹	۲۳/۵
ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای	-۷/۹	۸/۲	۱/۹	۰/۷	۱۸/۴	۵/۱
ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی	۶/۴	۵/۹	۱/۲	۴/۵	-۰/۴	۳/۳
ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک	۱۴/۴	-۵/۹	-۴/۲	۱/۴	-۱/۳	۰/۷
ساخت سایر محصولات کانی غیرفلزی	-۳/۴	-۴/۵	-۳/۱	-۳/۷	۶/۸	-۱/۱
ساخت فلزات اساسی	۷/۵	۱/۵	۴/۸	۴/۶	۱۱/۶	۶/۴
ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	-۴/۵	۰/۴	-۷/۳	-۳/۸	-۱۹/۲	-۷/۷
ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	-۶/۰	۵/۷	-۱۹/۶	-۶/۶	-۴۳/۶	-۱۵/۹
ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	-۱۰/۱	۵/۷	-۱/۷	-۲/۰	-۱/۷	-۱/۹
ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر	۲۰/۳	۲۰/۵	۱۷/۸	۱۹/۶	۱۰/۴	۱۷/۳
محصولات صنعتی*	۳/۹	۶/۱	۲/۶	۴/۲	۳/۸	۴/۱

مأخذ: دفتر آمار و فراوری داده‌ها (وزارت صنعت، معدن و تجارت) و محاسبات تحقیق.

* برآورد رشد محصولات صنعتی طی دو مرحله اصلی انجام شده است. در مرحله اول رشد مقدار تولید محصولات منتخب صنعتی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام می‌شود با توجه به سهم هر محصول در زیربخش مربوط به خود (به‌عنوان مثال سیمان در بخش سایر محصولات کانی غیرفلزی) شاخص مقدار تولید آن بخش محاسبه شده است و در مرحله دوم با توجه به سهم هر زیربخش در کل بخش صنعت، شاخص مقدار تولید بخش صنعت (محصولات صنعتی) برآورد شده و از آن رشد محاسبه شده است.

** با توجه به عملکرد دی‌ماه و سابقه عملکرد تولید صنایع در دوماه پایانی سال برآورد شده است.

نمودار ۵. برآورد تولید بخش صنعت رشد سال ۱۳۹۶

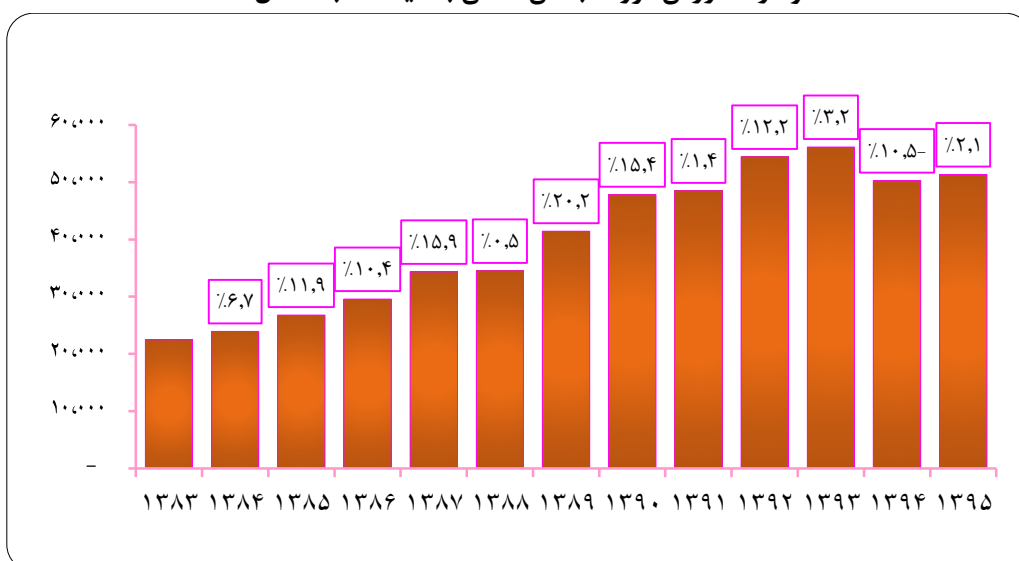

مأخذ: دفتر آمار و فراوری داده‌ها (وزارت صنعت، معدن و تجارت) و محاسبات تحقیق.

۴. بخش معدن

نمودار ۶ نشان‌دهنده روند تغییرات ارزش افزوده بخش معدن (بدون احتساب نفت) طی دوره ۱۳۹۵-۱۳۸۳ است. مشاهده می‌شود که تا سال ۱۳۹۳، ارقام رشد بخش معدن مثبت هستند، با این حال در سال ۱۳۹۴ به دلایلی از جمله مشکل کمبود تقاضا شاهد رشد منفی بخش معدن بوده‌ایم. در سال ۱۳۹۵ بخش معدن رشد ۲/۱ درصدی را تجربه کرده است.

نمودار ۶. ارزش افزوده بخش معدن به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مأخذ: حساب‌های ملی بانک مرکزی.

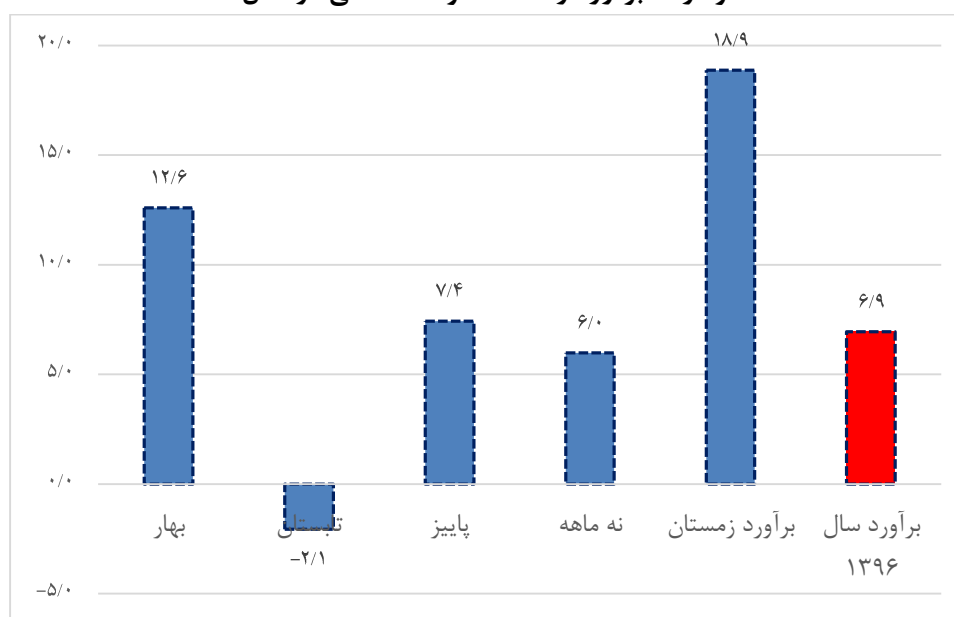
با توجه به اطلاعات ۹ ماهه دو محصول معدنی سنگ آهن و کنسانتره زغال سنگ که به ترتیب ۷۰ و ۳ درصد سهم کل ارزش افزوده بخش معدن را ایجاد می کنند، رشد محصولات معدنی در بهار سال ۱۳۹۶ حدود ۱۲/۶ درصد و در فصل دوم با افت قابل توجه ۲/۱- درصد بوده است. در فصل سوم این رشد حدود ۷/۴ درصد و مثبت بوده است و با توجه به عملکرد دی ماه و سوابق تولید بخش، افزایش رشد این بخش در فصل زمستان مورد انتظار است. به طور کلی با توجه به نوسان تقاضای محصولات معدنی و وضعیت موجودی انبارها، نوسانات فصلی تولید در این بخش تا حدی معمول است و تجربه سنوات قبلی این موضوع را نشان می دهد.

جدول ۴. وضعیت رشد تولید برخی محصولات معدنی و برآورد رشد محصولات معدنی در سال ۱۳۹۶

عنوان	بهار	تابستان	پاییز	۹ ماهه	برآورد زمستان	برآورد سال ۱۳۹۶
کنسانتره زغال سنگ	۸/۵	۳۳/۷	۱۰/۴	۱۷/۵	-۲/۶	۱۴/۹
سنگ آهن	۱۲/۸	-۳/۶	۷/۳	۵/۵	۲۰/۲	۶/۶
محصولات معدنی	۱۲/۶	-۲/۱	۷/۴	۶/۰	۱۸/۹	۶/۹

مأخذ: دفتر آمار و فراوری داده ها (وزارت صنعت، معدن و تجارت) و محاسبات تحقیق.

نمودار ۷. برآورد رشد محصولات معدنی در سال ۱۳۹۶

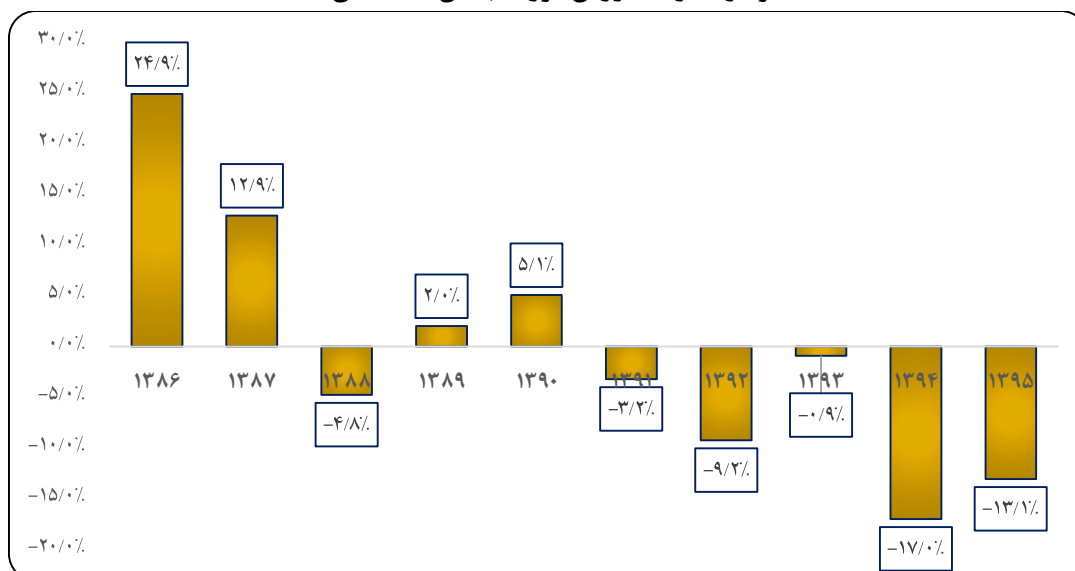

مأخذ: دفتر آمار و فراوری داده ها (وزارت صنعت، معدن و تجارت) و محاسبات تحقیق.

۵. بخش ساختمان

بخش ساختمان با توجه به ارتباط تنگاتنگی که با بخش‌های بالادستی خود (از قبیل فلزات اساسی، کانی‌های غیرفلزی و ...) داشته و ازسوی دیگر به‌دلیل ارتباط با بخش‌های پایین‌دستی (خدمات مستغلات) از نقش حائز اهمیتی در اقتصاد ایران برخوردار است. نمودار ۸ نشان‌دهنده رشد ارزش‌افزوده بخش ساختمان طی دوره ۱۳۸۶-۱۳۹۵ می‌باشد. وضعیت نامطلوب این بخش از سال ۱۳۸۸ که در دو ساله اخیر تشدید شده است در این نمودار کاملاً مشهود است. این وضعیت ریشه در رکود مسکن، کاهش مخارج عمرانی دولت و کاهش سرمایه‌گذاری در سایر بخش‌های اقتصادی دارد.

نمودار ۸. رشد ارزش‌افزوده بخش ساختمان

مأخذ: همان.

برای تحلیل چشم‌انداز وضعیت بخش ساختمان بهتر است که چشم‌انداز ساختمان‌های دولتی و خصوصی به‌طور مجزا مورد کنکاش قرار گیرد. عملکرد بخش ساختمان دولتی بستگی زیادی به وضعیت مخارج عمرانی دولت دارد. بنابراین اگر برآوردی از مخارج عمرانی دولت در آینده وجود داشته باشد، می‌توان از آن برای برآورد ارزش‌افزوده بخش ساختمان دولتی استفاده کرد. برای این منظور می‌توان به قانون بودجه مصوب و پیش‌بینی میزان تحقق آن اتکا کرد. در مورد بخش ساختمان غیردولتی نیز تعداد پروانه‌های ساختمانی می‌تواند شاخص پیش‌نگری از آن باشد. در ادامه به‌طور جداگانه به این موارد پرداخته می‌شود.

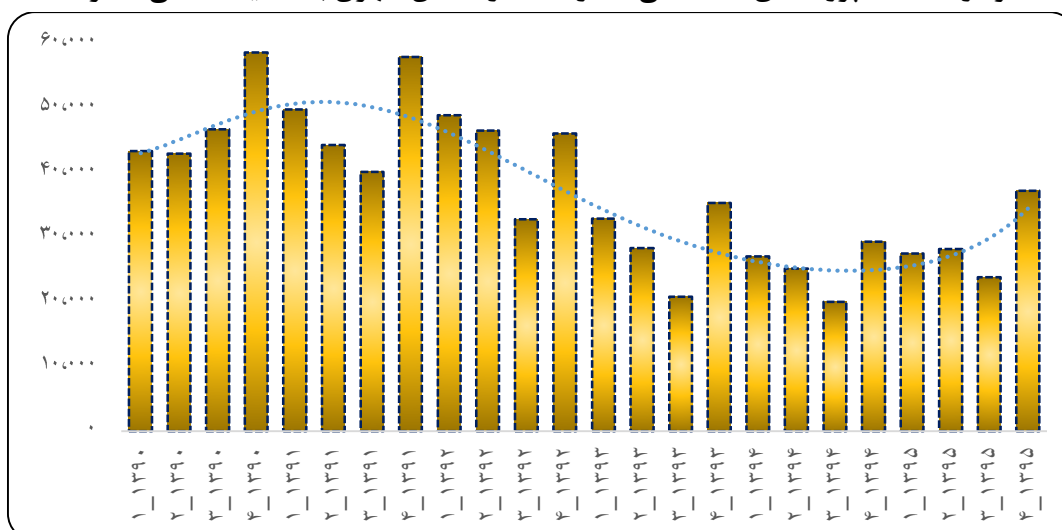
برآوردها از وضعیت بودجه دولت نشان می‌دهد که میزان تحقق مخارج عمرانی دولت در سال ۱۳۹۶ حدوداً ۴۲۰ هزار میلیارد ریال خواهد بود که رشد تقریباً صفر درصدی نسبت به سال ۱۳۹۵ خواهد

داشت. با در نظر گرفتن پیش‌بینی‌ها از رشد شاخص ضمنی مرتبط، رشد حقیقی ساختمان‌های دولتی حدوداً ۱۱- درصد پیش‌بینی می‌شود. بنابراین، از این کانال اثر منفی بر رشد بخش ساختمان در سال ۱۳۹۶ خواهد داشت.

نمودار ۹ تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده به تفکیک فصلی را نشان می‌دهد. این نمودار نشان می‌دهد که تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده در سال ۱۳۹۵ برای اولین بار از سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است. رشد تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده در سال ۱۳۹۵ نسبت به ۱۳۹۴ حدود ۱۵ درصد بوده است. این درحالی است که این رشد در سال قبل حدود ۱۴- درصد بوده است. براساس آمارهای بانک مرکزی روند افزایش پروانه‌های ساختمانی در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۶ هم تداوم داشته و تعداد پروانه‌ها در مناطق شهری رشد ۷/۸ درصدی داشته است. با این حال، نکته مهم و قابل توجهی که وجود دارد آن است که با وجود رشد تعداد پروانه‌های صادره، سطح زیربنای طبقات روند کاهشی داشته است. در رابطه با سرمایه‌گذاری بخش ساختمان نیز، آمارهای بانک مرکزی برای ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۶ رشد ۱۲/۶ درصدی به قیمت‌های اسمی را نشان می‌دهد که بالاتر از انتظارات قبلی است. دقت در جزئیات این رشد نشان می‌دهد که رشد مذکور مربوط به ساختمان‌های تمام شده و نیمه‌تمام بوده و رشد سرمایه‌گذاری در ساختمان‌های شروع شده منفی است. به‌طور کلی و با توجه به عملکرد بخش ساختمان در ۶ ماهه اول و انتظار عملکرد فصل‌های پاییز و زمستان آن‌چنان که در سال‌های اخیر بوده است، رشد ساختمان‌های خصوصی در سال ۱۳۹۶ مثبت و حدود ۱/۴ درصد پیش‌بینی می‌شود.

نمودار ۹. تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده در مناطق شهری به تفکیک فصلی - فقره

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

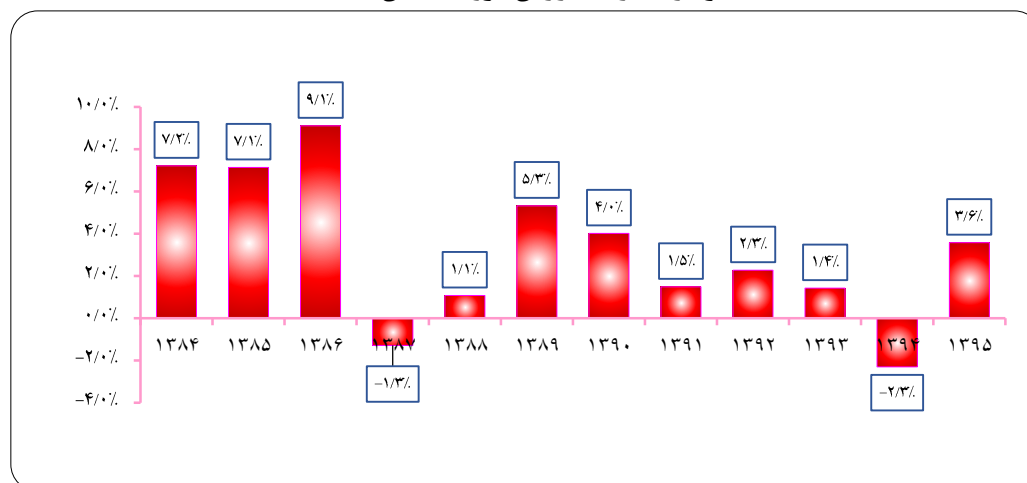
با توجه به جمیع نکات ذکر شده فوق، رشد بخش ساختمان (خصوصی و دولتی) در سال ۱۳۹۶ در مجموع منفی و حدود ۲/۶- درصد پیش‌بینی می‌شود.

۶. بخش خدمات

نمودار ۱۰ نشان‌دهنده رشد ارزش‌افزوده بخش خدمات از سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۵ است. رشد این بخش وابستگی زیادی به رشد سایر بخش‌های اقتصادی دارد. بخش خدمات طی این دوره روند نزولی داشته و در سال ۱۳۹۴ رشد این بخش منفی شده است. با این حال رشد این بخش در سال ۱۳۹۵ با افزایشی قابل ملاحظه به ۳/۶ درصد رسیده است. مرکز آمار ایران نیز رشد بخش خدمات در سال ۱۳۹۵ را ۵/۷ درصد اعلام کرده است. تفاوت ۲/۲ درصدی رشد اعلام شده توسط دو نهاد آماری با توجه به سهم حدود ۵۰ درصدی بخش خدمات از تولید ناخالص داخلی منجر به اختلاف ۱/۱ درصدی رشد اقتصادی اعلامی توسط این دو نهاد شده است.

در رابطه با رشد ۶ ماهه اول سال جاری نیز مرکز آمار ایران رشد بخش خدمات را ۷/۲ درصد و بانک مرکزی ۳/۸ درصد اعلام کرده‌اند که بیش از ۳/۴ درصد اختلاف را نشان می‌دهد.

نمودار ۱۰. رشد ارزش‌افزوده بخش خدمات (درصد)

مأخذ: حساب‌های ملی بانک مرکزی.

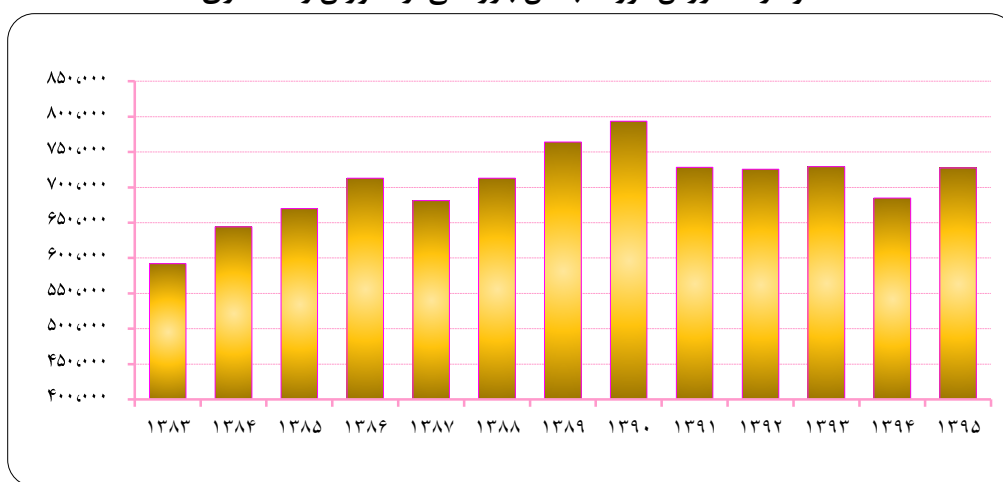
برآورد مرکز پژوهش‌ها از رشد بخش خدمات با در نظر گرفتن تحولات زیربخش‌های خدمات (که در ادامه گزارش برخی از آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد) در سال ۱۳۹۶ برابر با ۵/۳ درصد است. این برآورد حدود ۰/۶ درصد کمتر از برآورد قبلی مرکز برای رشد بخش خدمات است که عمدتاً به تعدیل رشد بخش‌های خدمات عمومی و واسطه‌گری مالی مربوط است و در ادامه در مورد آن بحث می‌شود.

۱-۶. خدمات بازرگانی

نمودار ۱۱ نشان‌دهنده ارزش افزوده خدمات بازرگانی، رستوران و هتلداری طی دوره ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۹۵ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ است. همان‌طور که در این نمودار مشاهده می‌کنید ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۹۰ به بیشترین میزان خود رسیده است و با وجود رشد ۶/۲ درصدی در سال ۱۳۹۵ همچنان تفاوت چشمگیری با سال ۱۳۹۰ دارد.

نمودار ۱۱. ارزش افزوده بخش بازرگانی، رستوران و هتلداری

مأخذ: همان.

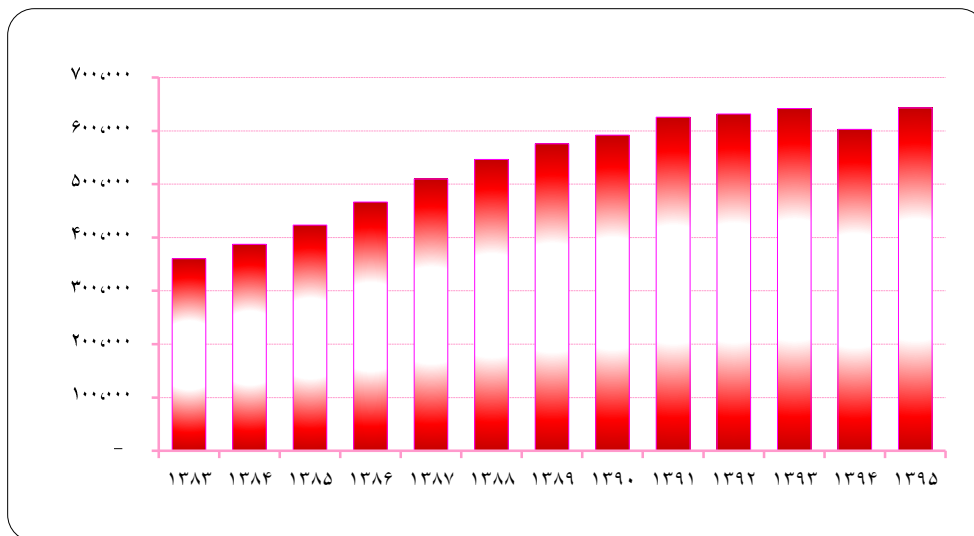
برآورد مرکز پژوهش‌ها با توجه به آخرین شواهد آماری در دسترس چند ماهه اول سال جاری و برآوردهای موجود از عوامل مؤثر تا پایان سال، حاکی از آن است که خدمات بازرگانی در سال ۱۳۹۶ رشدی حدود ۲/۹ درصد خواهد داشت. در تحلیل این رقم رشد برای سال ۱۳۹۶ باید اشاره کرد که خدمات بازرگانی واسطه بین طرفین عرضه و تقاضای بازار کالا است، زیرا از یکسو ستانده بخش‌هایی همچون کشاورزی و صنعت از کانال خدمات بازرگانی صادر شده و یا در بازار داخلی عرضه می‌شوند و از سوی دیگر کالاهای مورد نیاز فعالیت‌های اقتصادی و نهادهای مختلف که به واسطه واردات یا تولید داخل تأمین می‌شوند از کانال این نوع خدمات در اختیار آنها قرار می‌گیرد. بنابراین قابل انتظار است که ستانده خدمات بازرگانی هم از ستانده بخش‌هایی چون کشاورزی و صنعت متأثر شده و تحت تأثیر حجم تجارت خارجی کشور قرار گیرد. براساس نتایج قسمت‌های قبلی گزارش، برآوردها حاکی از مثبت بودن رشد بخش‌های کشاورزی و صنعت در سال ۱۳۹۶ است. به طوری که رشد مثبت خدمات بازرگانی از این کانال توجیه‌پذیر است.

برآورد قبلی مرکز از رشد بخش خدمات بازرگانی ۳/۱ درصد بوده است و دلیل اصلی تعدیل این نرخ تعدیل (کاهش) رشد بخش صنعت بوده است که انتظار می‌رود تأثیر خود را بر خرده‌فروشی و عمده‌فروشی بگذارد.

۲-۶. خدمات حمل‌ونقل و ارتباطات

نمودار ۱۲ ارزش‌افزوده خدمات حمل‌ونقل از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۵ را نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که ارزش‌افزوده این بخش از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ تقریباً ثابت بوده و در سال ۱۳۹۴ کاهش قابل توجهی داشته است که رشد ۶/۷ درصدی سال ۱۳۹۵ تا حدودی آن را جبران کرده است.

نمودار ۱۲. ارزش‌افزوده خدمات حمل‌ونقل و ارتباطات

مأخذ: همان.

جدول ۵ عملکرد رشد زیربخش‌های حمل‌ونقل در فصل‌های اول تا سوم سال ۱۳۹۶ را نشان می‌دهد. این جدول نشان می‌دهد که در ۹ ماهه ابتدای سال عملکرد رشد بخش حمل‌ونقل هوایی قابل توجه بوده است. در بخش‌های حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی نیز برخلاف بخش مسافری، بخش باری رشد مثبت داشته‌اند. رشد بخش حمل‌ونقل لوله‌ای هم در سه ماهه اول سال منفی بوده است. در مجموع با در نظر گرفتن وزن‌های هریک از این زیربخش‌ها، رشد بخش حمل‌ونقل و ارتباطات در ۹ ماهه اول حدود ۸ درصد بوده است. مرکز آمار ایران رشد این بخش را در ۶ ماهه اول ۸/۲ درصد و بانک مرکزی ۷/۱ درصد اعلام کرده است.

جدول ۵. عملکرد زیربخش‌های حمل‌ونقل در سه ماهه و ۶ ماهه سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۵

ماه ۹	زمستان	تابستان	بهار	شاخص	
-۶/۲	-۷/۷	-۰/۵	-۱۱/۱	تعداد مسافر جابجا شده	جاده‌ای
۹/۳	۱۰/۵	۹/۰	۸/۳	مقدار بار جابجا شده	
-۰/۲	۲/۲	۵/۶	-۹/۵	تعداد مسافر جابجا شده	ریلی
۸/۶	۹/۷	۱۳/۸	۲/۵	مقدار بار حمل شده	
۱۴/۴	۱۰/۰	۲۱/۰	۱۱/۴	تعداد مسافر ورودی در پروازهای بین‌المللی	هوایی
۱۱/۵	۴/۸	۱۸/۹	۱۰/۰	تعداد مسافر خروجی در پروازهای بین‌المللی	
۹/۸	۱۵/۲	۴/۴	۱۰/۶	تعداد مسافر ورودی (خروجی) در پروازهای داخلی	
-	-	-	-۰/۳	مقدار حمل نفت خام	لوله‌ای
-	-	-	-۴/۸	مقدار حمل فرآورده‌های نفتی	

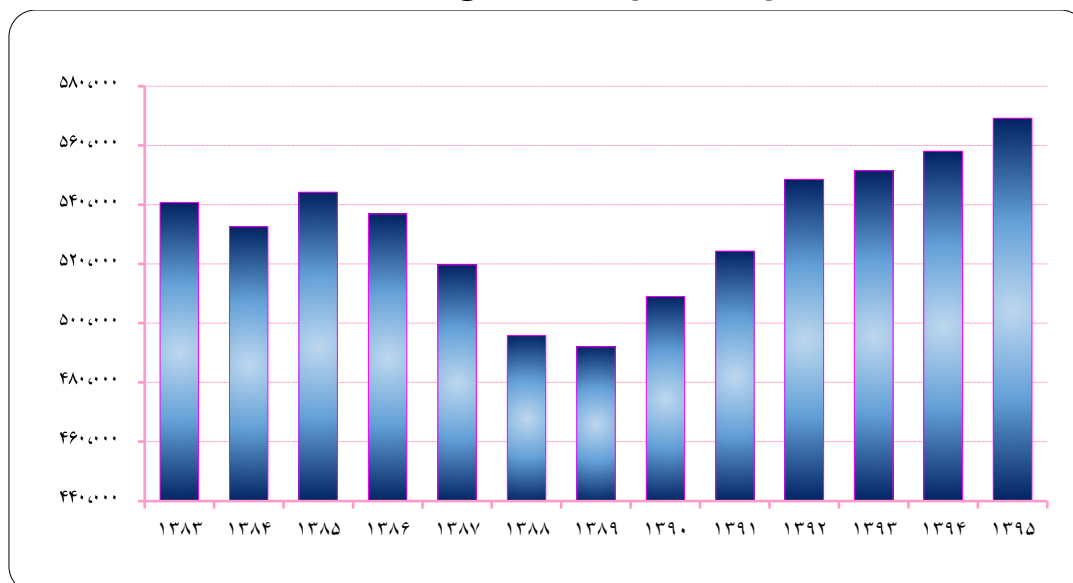
مأخذ: وزارت راه و شهرسازی و شرکت پالایش و پخش.

برآورد مرکز پژوهش‌ها با توجه به شواهد آماری در دسترس در ۹ ماهه اول سال جاری، حاکی از آن است که رشد خدمات حمل‌ونقل و ارتباطات در سال ۱۳۹۶ در حدود ۸ درصد خواهد بود.

۳-۶. خدمات عمومی

خدمات عمومی دربرگیرنده مجموعه خدمات شامل امور عمومی؛ دفاع؛ امنیت و نظم عمومی؛ آموزش و پرورش؛ بهداشت و... می‌باشد که با توجه به نقش پررنگ دولت در این نوع خدمات از اهمیت خاصی در اقتصاد ایران برخوردار است. براساس آمار بانک مرکزی بخش خدمات عمومی در سال ۱۳۹۵ حدود ۲ درصد رشد داشته است. نمودار ۱۳ ارزش‌افزوده این بخش را از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۵ نشان می‌دهد. بررسی روند این متغیر نشان می‌دهد تا سال ۱۳۸۹ روند ارزش‌افزوده این بخش نزولی و پس از این سال به‌طور پیوسته صعودی بوده است.

نمودار ۱۳. ارزش افزوده بخش خدمات عمومی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مأخذ: همان.

اعتبارات هزینه‌ای (جاری) دولت در ارزش افزوده خدمات عمومی دارای نقش مؤثری بوده و بررسی گزیده آمارهای اقتصادی نشان می‌دهد که عملکرد اعتبارات هزینه‌ای دولت در ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۶ نسبت به دوره مشابه سال قبل حدود ۱۷ درصد رشد داشته است، اما نکته مهم این است که با توجه به عملکرد ۲۰۷ هزار میلیارد تومانی هزینه‌های جاری دولت در سال ۱۳۹۵ و برآورد مرکز پژوهش‌ها از تحقق ۲۴۶ هزار میلیارد تومانی هزینه‌های جاری تا پایان سال ۱۳۹۶^۱ انتظار می‌رود تا رشد اسمی هزینه‌های جاری دولت در انتهای سال ۱۳۹۶ برابر با ۱۹ درصد باشد.

با این حال، علاوه بر تعدیل رشد جاری متناسب با شاخص قیمت مناسب (برای محاسبه رشد هزینه‌ها به قیمت ثابت)، موضوع دیگری که باید در نظر گرفته شود، افزایش سهم پرداخت‌های انتقالی به صورت پرداخت به بازنشستگان، یارانه و همچنین بخش‌هایی از طرح تحول سلامت است که در عمل نقشی در ایجاد ارزش افزوده ندارند. با در نظر گرفتن این دو نوع تعدیل رشد ارزش افزوده بخش خدمات در سال ۱۳۹۶ حدود ۸/۴ درصد برآورد می‌شود. برآورد قبلی مرکز در این زمینه ۱۱ درصد بود که دلیل اصلی تعدیل آن وضعیت پرداخت‌های انتقالی می‌باشد.

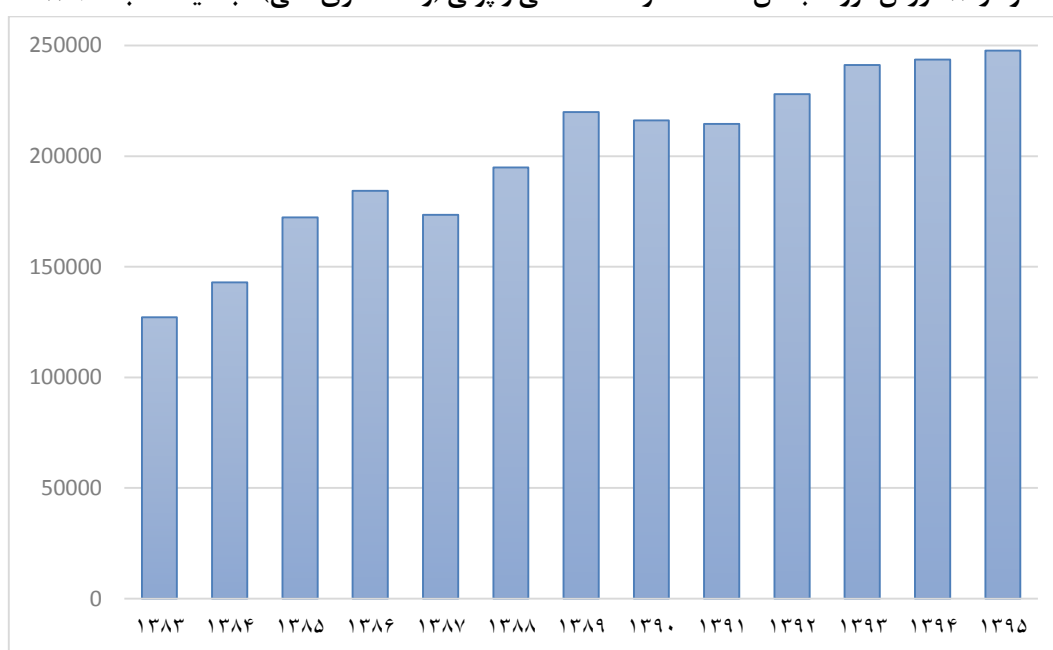
۱. در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، اعتبارات هزینه‌ای (جاری) کشور در این سال حدود ۲۵۲ هزار میلیارد تومان تصویب شده است.

۴-۶. واسطه‌گری مالی

نمودار ۱۴ ارزش افزوده بخش واسطه‌گری مالی طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۵ را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود رشد ارزش افزوده این بخش طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹ (بجز در سال ۱۳۸۷) قابل توجه بوده است که عمدتاً به دلیل توسعه سیستم بانکی در این دوره با فعالیت بانک‌های خصوصی و همچنین افزایش فعالیت‌ها مؤسسات بازار سرمایه حاصل شده است. رشد این بخش در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ منفی بوده و پس از آن این بخش با رشد محدودی توسعه یافته است.

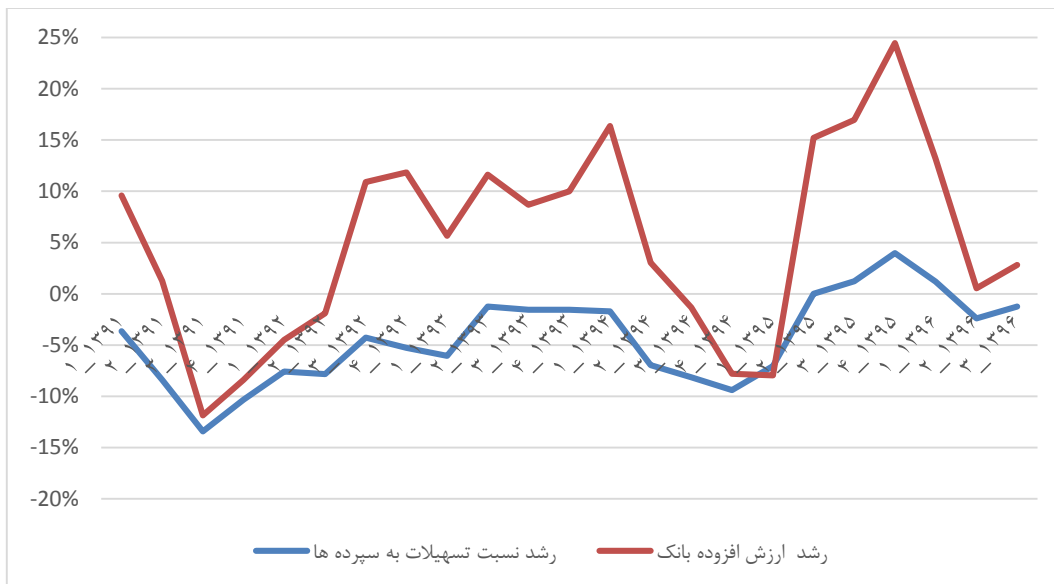
نمودار ۱۴. ارزش افزوده بخش خدمات مؤسسات مالی و پولی (واسطه‌گری مالی) - به قیمت ثابت ۱۳۹۰

مأخذ: حساب‌های ملی سالیانه و فصلی بانک مرکزی.

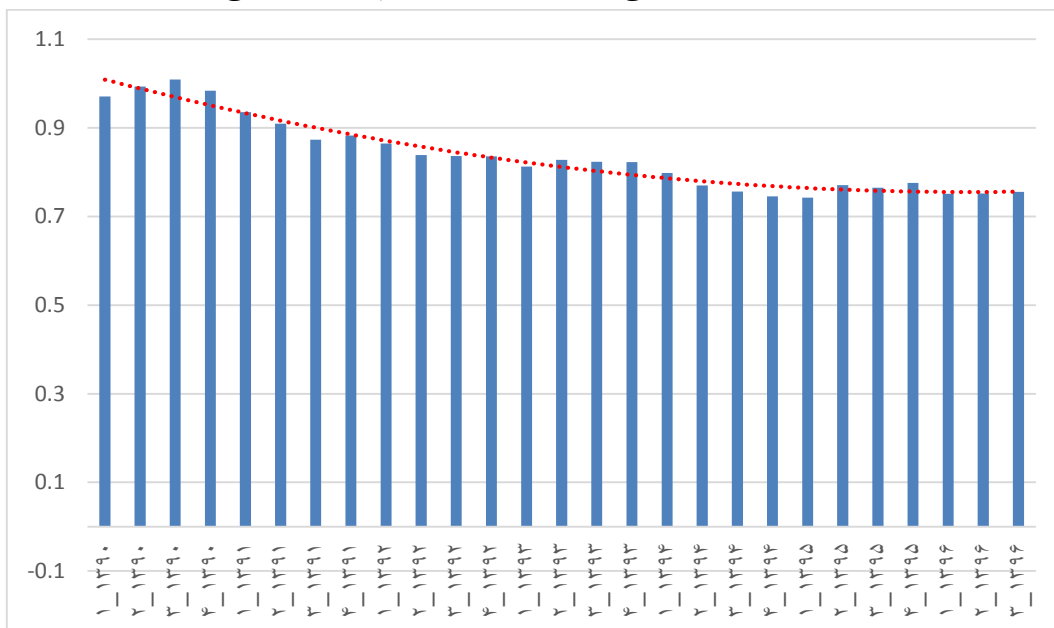
در حوزه بانکی، عملکرد ارزش افزوده به وضعیت تسهیلات و سپرده‌های بانکی بستگی زیادی دارد. به خصوص همبستگی رشد «نسبت تسهیلات به سپرده‌ها» و رشد ارزش افزوده بانکی بالاست (نمودار ۱۵). در واقع این نسبت توان توضیح بخش مهمی از ارزش افزوده ناشی از نقش واسطه‌گری مالی بانک‌ها را دارد. با این حال ارزش افزوده بانک به این موضوع محدود نیست و بخشی از ارزش افزوده سیستم بانکی از طریق ارائه برخی خدمات بانکی و اخذ کارمزد و... حاصل می‌شود. با توجه به کاهش نسبت تسهیلات به سپرده‌ها در سال‌های اخیر (نمودار ۱۶) انتظار می‌رود سهم این جزء در ارزش افزوده افزایش یافته باشد.

نمودار ۱۵. همبستگی رشد ارزش افزوده سیستم بانکی و رشد نسبت تسهیلات به سپرده‌های بانکی

مأخذ: حساب‌های ملی و آمارهای بانکی بانک مرکزی و محاسبات تحقیق.

نمودار ۱۶. روند فصلی نسبت تسهیلات به سپرده‌های بانکی

مأخذ: آمارهای بانکی بانک مرکزی.

با توجه به وضعیت سپرده‌ها و تسهیلات بانکی در ۹ ماهه اول سال جاری و عملکرد مورد انتظار در ماه‌های پایانی سال، رشد ارزش افزوده بانکی حدود ۵/۵ درصد برای سال ۱۳۹۶ مورد انتظار است. در رابطه با زیربخش خدمات بیمه‌ای، عملکرد ارزش افزوده این بخش بستگی زیادی به تعداد بیمه‌نامه‌های صادره دارد. وضعیت بیمه‌های صادر شده در ۹ ماهه ابتدایی سال جاری مبین رشد بسیار

بالا و دور از انتظار این صنعت در این دوره (حدود ۴۰ درصد) است. با این حال بررسی‌های بیشتر نشان می‌دهد که بخش مهمی از این رشد ناشی از تغییر در تعریف و نحوه ثبت بیمه‌نامه‌ها (به‌خصوص بیمه درمان) است و تأثیری در ارزش‌افزوده ندارد. با در نظر گرفتن تعدیلات ناشی از این ملاحظه و روند مورد انتظار ماه‌های آتی رشد ارزش‌افزوده بخش بیمه حدود ۱۹ درصد برآورد می‌شود.

سایر واسطه‌گری‌های مالی شامل عملکرد بازار سرمایه است که در ۹ ماهه ابتدایی سال با رشد منفی ارزش‌افزوده مواجه بوده و انتظار می‌رود تا این روند تا پایان سال ادامه داشته باشد.

در نهایت رشد ارزش‌افزوده بخش واسطه‌گری مالی برای سال ۱۳۹۶ حدود ۷/۵ درصد

برآورد می‌شود.

جمع‌بندی

مرکز پژوهش‌های مجلس در سلسله گزارش‌های تحلیل بخش واقعی اقتصاد ایران همواره دو دغدغه مهم نظام آماری کشور یعنی یکسان‌سازی سال پایه نهادهای آماری و تدوین تقویم انتشار و الزام به رعایت آن را مطرح کرده است. خوشبختانه با تأکیدات صورت گرفته توسط افراد و نهادهای مسئول برای یکسان‌سازی سال‌های پایه این دو نهاد آماری، در سال ۱۳۹۶ شاهد یکسان‌سازی سال پایه حساب‌های ملی این دو نهاد بودیم. این موضوع گام مناسبی در راستای کیفیت آمارها و هماهنگی بیشتر آمارهای دو نهاد بانک مرکزی و مرکز آمار ایران است. با این حال، با وجود این تغییر، گزارش آمارهای سال ۱۳۹۵ و ۶ ماهه ۱۳۹۶ این دو نهاد نشان می‌دهد که اختلاف آمارها همچنان قابل توجه و تأمل است. به نحوی که این دو نهاد به‌خصوص در سطح بخش‌ها دو تصویر متفاوت از اقتصاد ایران ارائه می‌دهند.

نتایج گزارش با در نظر گرفتن جدیدترین آمار و اطلاعات در دسترس برآورد وزارت جهاد کشاورزی از تولید محصولات کشاورزی، برآورد هزینه‌های عمرانی و جاری دولت تا انتهای سال ۱۳۹۶، تحولات مورد انتظار از تولید و صادرات نفت تا انتهای سال جاری و برآوردهای شرکت‌ها و تشکلهای مرتبط با صنایع مختلف شامل خودروسازی، محصولات پتروشیمی و ... راجع به میزان تولیدات محصولاتشان در انتهای سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد که رشد ارزش‌افزوده بخش‌های کشاورزی در سال ۱۳۹۶ حدود (۳/۸ درصد)، نفت (۳/۱ درصد)، صنعت (۴/۱ درصد)، ساختمان (۲/۶- درصد) و خدمات (۵/۳ درصد) خواهد بود.

در جدول ۶ ارقام رشد به تفکیک بخش‌ها و سهم هر بخش در رشد اقتصادی آورده شده است.

برآورد مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶ در حدود ۴/۴ درصد است. برآورد قبلی

مرکز پژوهش‌ها برای رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶ حدود ۴/۶ درصد بوده است. عمده‌ترین دلیل تعدیل این نرخ به عملکرد کمتر از انتظار بخش صنعت در فصل سوم به‌خصوص در بخش‌های خودروسازی و

پتروشیمی و نیز تعدیل رشد بخش‌های خدمات عمومی و واسطه‌گری مالی بوده است. با این حال، در این دوره برخی بخش‌ها رشدی بالاتر از سطح مورد انتظار داشته‌اند که مهمترین آن بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی بوده است.

صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی نیز در آخرین گزارش‌های خود رشد اقتصادی کشور را در سال ۲۰۱۷ به ترتیب ۴/۲ و ۴ درصد پیش‌بینی کرده‌اند.

جدول ۶. رشد ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی در سال ۱۳۹۵ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶

شرح	رشد سال ۱۳۹۵	رشد سال ۱۳۹۶
کشاورزی	۴/۲	۳/۸
نفت	۶۱/۶	۳/۱
صنعت	۶/۹	۴/۱
آب، برق و گاز	۶/۸	۶/۶
ساختمان	-۱۳/۱	-۲/۶
خدمات	۳/۶	۵/۳
رشد اقتصادی	۱۲/۵	۴/۴

مأخذ: بخش‌های قبلی گزارش و محاسبات.

۱. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۷۷۵.
۲. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد سه ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۰۰۱.
۳. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۲۶۹.
۴. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۹ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۳۳۲.
۵. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد سال ۱۳۹۵ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۶. حساب‌های ملی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۷. حساب‌های ملی، مرکز آمار ایران.
۸. خلاصه تحولات بخش واقعی اقتصاد ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۹. گزارش وضعیت بودجه دولت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۰. گزارش رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز آمار ایران.
۱۱. گزارش تحولات بازار مسکن شهر تهران، بانک مرکزی.
۱۲. گزارش وضعیت سه ماهه تجارت خارجی کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران.
۱۳. گزارش وضعیت تسهیلات پرداختی کل بانک‌ها به تفکیک بخش‌های اقتصادی و براساس هدف پرداخت تسهیلات، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۴. گزارش عملکرد تولیدات منتخب صنعتی و معدنی، وزارت صنعت، معدن و تجارت.
۱۵. نماگرهای اقتصادی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۶. قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور.

17. http://www.opec.org/opec_web/en/

18. www.codal.ir

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۸۰۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران ۹. عملکرد رشد اقتصادی ۹ ماهه اول و برآورد سال ۱۳۹۶

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدلسازی)

تهیه و تدوین کنندگان: محمدرضا عبداللهی، سیدهدای موسوی‌نیک، شاهین جوادی

ناظر علمی: محمد قاسمی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های اقتصادی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. بخش حقیقی	۲. رشد اقتصادی
۳. کشاورزی	۴. صنعت
۵. خدمات	۶. نفت
۷. ساختمان	۸. اقتصاد ایران

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۲/۲۲